

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

KAISU antaa hyvän kokonaiskäsityksen Suomea koskevista päästövähennysvaatimuksista, jotka seuraavat kansainvälisistä ilmastopöytäkirjoista, EU:n taakanjakoasetus-ehdotuksesta sekä kansallisesta hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteesta. Todettakoon tässä yhteydessä, että Energiateollisuus ry (ET) sitoutunut sekä EU:n ilmastotavoitteiden että Suomen kunnianhimoisen 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen.

Nykytoimien päästövähennysvaikutukset on arvioitu yhdenmukaisesti HIISI-hankkeessa sekä erillisillä maataloutta ja F-kaasuja koskevilla analyysillä. Lisäisten toimien vaikuttavuuden arviot kaipaavat vielä yhdenmukaisempaa käsittelyä ja odotamme HIISI-jatkolaskelmien tuovan näihin vielä lisäymmärrystä.

Käsityksemme mukaan hallitus palaa myöhemmin kevään ilmastoriivissä KAISUn toimenpiteisiin, ja mahdollisesti päättää muutoksista verrattuna siihen mitä KAISU ehdottaa. Pidämmekin tärkeänä, että nyt ehdotettu KAISU, hallituksen päätökset myöhemmin keväällä, eduskunnan lähetekeskustelu KAISUsta, neuvottelut taakanjakosektorin päästövelvoitteista Suomelle sekä Suomen oma 2035-tavoite muodostavat ehjän kokonaisuuden, joka tukeutuu yhdenmukaiseen analyysiin. Näkisimme hyödylliseksi, että KAISUn yhteydessä esitettäisiin yhteenveto siitä, miten nämä mainitut kokonaisuudet linkittyvät KAISUn toimeenpanoon.

KAISU linkittyy myös osaksi kansallista ilmasto- ja energiastrategiaa (KIES), ja pidämme tavoiteltavana, että näitä kahta valmisteltaisiin jatkossa vielä nykyistä tiiviimmin yhdessä.

On tärkeä myös huomata, että KAISU tullaan ilmoittamaan komissiolle ja sen jälkeen KAISUn toimenpiteet ovat asteen verran sitovampia Suomelle. Ennen KAISUn lähettämistä komissiolle tulisikin olla varmuus pitkäjänteisestä poliittisesta sitoutumisesta KAISUssa ehdotettuihin toimiin kuin myös Suomen näkemyksestä taakanjakosektorin velvoitteeksi.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

2b Liikenne - avovastaus

Pidämme perusteltuna ja kustannustehokkaimpana ratkaisuna edistää liikenteen sähköistymistä. Erityisesti toivotamme tervetulleeksi autoveron poistamisen täyssähköautoilta ja vähäpäästöisten työsuhdeautojen verotusarvon alentamisen. Esitämme kuitenkin, että verotusarvon alennusta tulisi nostaa ja kohdistaa se yksinomaan täyssähköautoille ja biokaasua käyttäville kaasuautoille. Tämä tehostaisi ohjausvaikutusta ja nopeuttaisi autokannan uusiutumista fossiilisista polttoaineista riippumattomaksi.

Painotamme, että autokannan uudistumisen edistämässä tulee nimenomaisesti keskittyä sähköautojen yleistymisen edelleen vauhdittamiseen. Jokainen uusi nestemäisiä polttonesteitä käyttävä (henkilö)auto ylläpitää riippuvuutta öljypohjaisista polttoaineista. Autokannan uudistaminen kannustamalla uusiin nestemäisiä polttoaineita käyttävien autojen hankintaan voi hyvin lyhyellä tähtäimellä edistää liikenteen päästövähennyksiä, mutta hidastaa niitä merkittävästi pidemmällä aikavälillä.

Sähköistämisen ja biokaasun käytön lisäämisen ohella kustannustehokkain väline vähentää liikenteen päästöjä on liikenteen päästöjen hinnoittelu. Komission ehdotus liikenteen ja lämmityksen päästökaupasta tuo tähän eurooppalaisen välineen, joka kohdistaa päästövähennystoimet sinne, missä ne on kustannustehokkainta toteuttaa.

Odotamme Suomen aktiivisesti edistävän ja tukevan liikenteen ja lämmityksen päästökaupan neuvotteluja. Mikäli eurooppalainen järjestelmä ei jostain syystä toteutuisi, jäisi jäljelle päästöjen nykyistä voimakkaampi hinnoittelu kansallisin välinein. Uuden liikenteen ja lämmityksen päästökaupan edistyessä ei Suomessa tule ottaa väliaikaisesti käyttöön omaa erillistä päästökauppajärjestelmää liikenteelle ja lämmitykselle.

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

3b Maatalous - avovastaus

Toivotamme tervetulleiksi esitetyt toimenpiteet. Pidämme tärkeänä edistää ja edellyttää maatalouden jätteen käsittelyä biokaasuksi. Avaus hiilensidontamarkkinoista on myös tärkeä, ja odotamme Suomen osallistuvan aktiivisesti niistä käytäviin keskusteluihin.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

Taakanjakosektorin nykytilanne. Rakennusten erillislämmitys 5.3.3

Nykytoimet, jotka kohdistuvat nimenomaisesti taakanjakosektorilla olevien rakennusten öljylämmityksestä luopumiseen, ovat kannatettavia ja ne kohdistuvat teknologianeutraalisti vaihtoehtoisin lämmitysmuotoihin. Suuri osa fossiilisesta lämmitysöljystä käytetään avustusten kohteena olevissa rakennuksissa: pientaloissa, maatalouskiinteistöissä tai valtion ja kuntien palvelurakennuksissa. Kannatamme näiden tukimuotojen jatkoa, vaikkakin säästetyn hiilidioksiditonin kustannus nousee korkeaksi. Kannatamme myös öljylämmityksen energiatehokkuussopimuksen (Höylä IV) mukaista toiminnan jatkamista. Sopimusmallin mukainen toiminta antaa mahdollisuuden fossiilisen öljyn käytön vähentämiseen kevyemmillä toimenpiteillä niissä rakennuksissa, joissa lämmitysmuodon vaihtaminen ei ole järkevää.

Päästövähennystavoitteiden saavuttaminen. Rakennusten erillislämmitys 6.2.3

Ympäristöministeriössä valmisteilla olevassa öljylämmityksen luopumisen toimenpideohjelmassa osa esitetyistä toimenpiteistä kohdistuu myös taakanjakosektorin ulkopuolisiin rakennuksiin. Kritisoimme nykyisiä laskentamenetelmiä ja kriteeristöä energia-avustuksissa, joita ARA myöntää asuinrakennusten energiatehokkuutta parantaviin hankkeisiin. Taakanjakosektorille näistä avustuksista on kohdistunut euromääräisesti vain pieni osa ja avustettavien toimenpiteiden päästövähennykset jäävät pieniksi silloin, kun ne kohdistuvat lämmitysmuodon vaihtoon johtuen käytetystä laskentamenetelmästä. Jos näitä avustuksia jatketaan vuoden 2022 jälkeen, niiden kriteerit tulee muuttaa siten, että ne aidosti johtavat energiatehokkuuden parantamiseen (rakennuksen energiantarpeen vähentämiseen) ja sitä kautta muodostuviin päästövähennyksiin.

Kriteerejä määritettäessä tulee ottaa huomioon, että niissä tunnistetaan kaukolämmön ja kaukolämpöverkkojen rooli hiilineutraalin energijärjestelmän mahdollistajana. Kaukolämmön päästöt ovat jo nyt monessa kaukolämpöverkossa pienet ja myös koko Suomen tasolla vähähiilistymisen vauhti on kaikkia olemassa olevia skenaarioita huomattavasti nopeampaa. Tätä muutosta ei saa heikentää ohjauskeinoilla, jotka voivat toimia esteenä investoinneille hiilineutraaliin lämmöntuotantoon.

On myös vältettävä päällekkäisten, mahdollisesti jopa eri suuntiin ohjaavien toimenpiteiden käyttämistä. Nyt esitetyissä politiikkatoimissa on mukana myös sellaisia toimenpiteitä, joiden ohjausvaikutus taakanjakosektorille on heikko, ja huonosti toteutettuna niillä on energijärjestelmämme hiilineutraalisuuskehitykseen jopa negatiivinen vaikutus. Ohjauskeinoja valittaessa ja täsmennettäessä on olennaista tiedostaa, että lämpöverkoista rakennukseen toimitetun hiilineutraalin energian (ns. ostoenergian) tulisi olla saman arvoista rakennuksessa itse tuotetun vastaavan energian kanssa. Energiasysteemin integraation ja kokonaistehokkuuden kannalta järkevällä tavalla tuotettua hiilineutraalia lämmön-toimitusta tulisi siksi edistää voimakkaammin ja siten mahdollistaa lämmityssektorin nopeampi skaalautuminen taajama-alueilla kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035.

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

5b Työkoneet - avovastaus

Toivotamme tervetulleeksi ohjauskeinot sähköistymisen edistämiseksi sekä biokaasun työkonekäytön lisäämiseksi.

Pidämme hyvänä työmaiden green dealin kanssa etenemistä. Merkittäviä mahdollisuuksia työmaiden päästöjen pienentämiseen voisi olla löydettävissä edellyttämällä kaupunkien alueella käyttämään työmailla verkosta saatavaa energiaa (sähkö, lämpö) fossiililla polttoaineilla toimivien työkoneiden sijaan. Työmaa-järjestelyissä on myös edelleen tekemistä, esimerkiksi kannustamalla eri urakoitsijoita yhteistoimintaan.

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

6b Jätehuolto - avovastaus

Jätealan green dealia (GD) koskevat keskustelut ovat käynnistyneet viime vuoden lopulla YM:n johdolla. Pidämme tärkeänä, että GD neuvotteluille alustavasti ehdotetut keskeiset kierrätykseen ja koko jätealan päästöjen vähentämiseen liittyvät tavoiteasetannat olisivat linjassa KAISUn ja Ilmasto- ja Energiastrategian valmistelujen johdosta asetettiin tavoitteisiin. Pidämme samalla tärkeänä panostaa voimakkaasti CCS/CCU-tekniikoiden pilotointiin ja kaupallistamiseen osana GD järjestelyjä.

Nykytoimien kuvaus ei täysin huomioi kesällä 2021 voimaanastuneen uudistetun jätelain vaikutusta jätehuollon ja jätteenpolton kasvihuonekaasupäästöihin. Erityisesti yhdyskuntajätteen kierrätys tulee jätelain ja jäteasetuksen velvoitteiden seurauksena voimakkaasti lisääntymään lähitulevaisuudessa, mikä vaikuttaa jätteenpoltoon ohjautuviin jätevirtoihin. Jätteenpoltoon tulee täten jo toimeenpantujen yhteiskunnallisten ohjaukeinojen seurauksena ohjautumaan selkeämmin kierrätykseen soveltumatonta jätettä.

Kestävän kiertotalouden ja jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti kierrätykseen soveltumattomien jäte- ja rejektivirtojen oikea kohtalo on hyödyntäminen yhdistetyn sähkön- ja kaukolämmöntuotannon polttoaineena suomalaisissa jätteenpolttolaitoksissa. Jätteenpolttolaitos ei voi valikoida vastaanottamaansa jätevirtaa eikä täten merkittävästi vaikuttaa jätteenpolton kasvihuonekaasupäästöihin. Tavoiteltaessa jätteenkäsittelyn päästöjen vähentämistä korostaa tämä tarvetta pilotoida ja kaupallistaa (CCS/CCSU) tekniikoita.

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

Emme kannata veronkorotuksia, mutta sähköistämisen edistäminen on tällä sektorilla ensiarvoisen tärkeää.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Pidämme tärkeänä kuntien mukaanottoa ilmastotyöhön

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

10b Kulutus - avovastaus

Taulukossa 4, jossa on esitetty kuluttajien mahdollisuuksia henkilökohtaisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi, ehdotamme muutettavaksi asumisen sektorille ehdotetun toimenpiteen seuraavasti:

- Vähemmän hiili-intensiivisten ratkaisujen valitseminen: hiilineutraali sähkö ja lämpö, kierrätetyt tavarat, kiertotaloustuotteiden suosiminen, kestävät tuotteet.

Tasaveroisena vaihtoehtona itse tuotetulle puhtaalle energialle tulee olla hankkia vastaava puhdas energia verkkojen kautta. Laki energian alkuperätakuista (Laki 1050/2021) tunnistaa aiemman uusiutuvan sähkön lisäksi myös muut hiilineutraalit energiatuotteet. Ehdotamme siis tekstimuutosta ja toimen lihavoimista.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

Julkisten hankintojen kohdalla mahdolliset toimenpiteet voivat olla osin päällekkäisiä muiden kohtien politiikkatoimien kanssa. Kuitenkaan esim. liikenteen toimien tai julkisten hankintojen toimien kohdalla ei ole mainittu tulevaa velvoitetta järjestää julkiset liikennehankinnat enenevästi päästöttömillä kulkuneuvoilla. Samanaikaisesti monet kunnat etenevät esim. paikallisen bussiliikenteen kilpailutuksissa vauhdilla sähköbussseihin ja biokaasubusseihin.

Tältä osin, ja erityisesti liikenteen osalta, olisi paljon pieniä, mutta vaikuttavia toimia tehtävissä. Sellaisia voisivat olla esimerkiksi:

- valtionhallinnossa päätös kaikissa soveltuvissa ajoneuvo-hankinnoissa edellyttää sähkö- tai kaasuajoneuvojen hankintaa
- osoittaa kunnille tukea täyttää EU-lainsäädännöstä tulevia päästöttömän liikenteen velvoitteita jo etukäteen

- valtion yhtiöissä päättää päästöttömiä ajoneuvoja suosivista käytännöistä (esim. täyssähkötakseille etuoikeus Finavian hallinnoimilla lentokentillä)

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa näihin osa-alueisiin

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

-

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

En ota kantaa toimenpideohjelmaan

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

-

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Haveri Petteri
Energiateollisuus ry